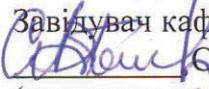

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра механічної та електричної інженерії

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ
Завідувач кафедри,
 Станіслав ПОПОВ
(протокол «01» вересня 2025 року № 1)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

освітньо-професійна програма	Автомобільний транспорт
спеціальність	J8 Автомобільний транспорт
галузь знань	J Транспорт та послуги
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
факультет	Інженерно-технологічний

Полтава
2025 / 2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» для
здобувачів вищої освіти за освітньою програмою Автомобільний транспорт
спеціальності J Транспорт та послуги

Мова викладання державна

Розробник: Наталія ПОПОВИЧ доцент кафедри механічної та електричної
інженерії, кандидат технічних наук, доцент

01 вересня 2025 р

Наталія ПОПОВИЧ

Погоджено гарантом освітньої програми
Автомобільний транспорт
01 вересня 2025 року

Олексій БУРЛАКА

Схвалено радою з якості вищої освіти
спеціальності
Автомобільний транспорт
протокол № 1 від 01 вересня 2025 року

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності

Володимир ЛАВРЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	1 J8AT бд 2025
Семестр	1
Лекції, годин	16
Практичні заняття, годин	14
Самостійна робота, годин	60
у т. ч. індивідуальні завдання	-
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета – полягає у формуванні у студентів системи знань, умінь та практичних навичок із забезпечення особистої та колективної безпеки, попередження та мінімізації впливу небезпечних і шкідливих факторів у професійній діяльності та повсякденному житті.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності є складовою циклу підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр», і базується на отриманих студентом раніше знаннях з хімії, біології, географії перекликаючись з курсами з інших базових дисциплін, які одночасно викладаються студентам.

4. Компетентності:

загальні:

- ЗК 3. Здатність здійснювати безпечну діяльність;
- ЗК 4. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фахові:

- ФК 1. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України, Правил технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту та їх систем;
- ФК 6. Здатність розробляти з урахуванням безпекових, економічних, екологічних та естетичних параметрів технічні завдання і технічні умови на проектування об'єктів автомобільного транспорту, його систем та окремих елементів; складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, розраховувати завантаження устаткування та показники якості технологічних процесів.

інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері автомобільного транспорту або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів технічних наук, економіки та управління і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

5. Програмні результати навчання:

- ПРН 8 Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові та законодавчі акти України, міжнародні нормативні документи, Правила технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
ПРН 8 Розуміти і застосовувати у професійній діяльності нормативно-правові та законодавчі акти України, міжнародні нормативні документи, Правила технічної експлуатації автомобільного транспорту України, інструкції та рекомендації з експлуатації, ремонту та обслуговування автомобільних транспортних засобів, їх систем та елементів.	Вміти застосовувати вимоги чинних стандартів і нормативів під час аналізу небезпечних і шкідливих виробничих факторів; розуміти правила експлуатації техніки, обладнання та транспортних засобів у контексті безпеки праці; вміти оцінювати виробничі ризики та приймати рішення щодо профілактики аварій, нещасних випадків і професійних захворювань; використовувати інструкції та рекомендації з техніки безпеки, пожежної безпеки, електробезпеки та екологічної безпеки під час виконання професійної діяльності.

6.Методи навчання і викладання:

- словесні методи;
- практичні методи;
- наочні методи;
- інтерактивні методи;
- комп'ютерні і мультимедійні методи.

5. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек

Наведено та розглянуто основні поняття та визначення безпеки життєдіяльності. Розглянуто поняття «середовище проживання людини». Розглянуто класифікацію джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів, Проаналізовано номенклатуру та таксономію небезпек.

Тема 2. Застосування ризик-орієнтованого підходу в управлінні безпекою

Проаналізовано рівні безпеки. Розглянуто заходи із здійснення контролю ризику та критерії встановлення прийнятого ризику. Проведено аналіз заходів із попередження надзвичайних ситуацій і ліквідації аварій.

Тема 3. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Загальні відомості про природні небезпеки, їх види та класифікації. Абіотичні небезпеки: землетруси, повені, зсуви, селеві потоки, бурі, урагани, снігові заноси, пожежі лісів, торфу, полів і населених пунктів. Біотичні небезпеки: отруйні представники флори та фауни. Небезпечні та особливонебезпечні захворювання людини. Паразитарні інвазії. Особливо небезпечні хвороби тварин і рослин.

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу

Загальні поняття про техногенні небезпеки, їх види та класифікації. Поняття про небезпечний техногенний об'єкт, аварію і катастрофу. Небезпеки, пов'язані із транспортними аваріями, пожежами, вибухами, аваріями з викидом сильнодійних отруйних і радіоактивних речовин, раптовим руйнуванням будівель та споруд, гідродинамічними аваріями. Небезпеки, пов'язані із аваріями на системах життєзабезпечення та очисних спорудах. Екологічні небезпеки: хімічне забруднення атмосфери та гідросфери. Проблема опустелювання. Екологія міст. Поняття про одночасну дію несприятливих чинників навколишнього середовища. Взаємозв'язок між станом біосфери та здоров'ям людини

Тема 5. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС

Загальні поняття про соціальні небезпеки, їх види та класифікації. Види психічного впливу на людину і захист від них. Сексуальні насильства. Агресія, спрямована на себе. Загальнокримінальні злочини. Поняття про організовану злочинність. Соціальні небезпеки, пов'язані з вживанням та розповсюдженням психоактивних та наркотичних речовин. Алкоголізм, проблема підліткового алкоголізму в Україні та світі. Соціальні небезпеки, пов'язані з поширенням захворювань, що передаються статевим шляхом. Правові аспекти захисту та самозахисту від соціальнонебезпечних дій.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС

Конституційні основи особистої безпеки: право на життя, працю, свободу, державний, соціальний та родинний захист. Законодавчі та нормативні документи з питань безпеки життєдіяльності. Державні органи, відповідальні за забезпечення безпечної життєдіяльності. Відповідальність за порушення законодавства з питань безпеки життєдіяльності.

Тема 7. Надзвичайні ситуації автотранспортної галузі

Надзвичайні ситуації унаслідок аварії автомобільного транспорту на шляхах загального користування, на мосту, у тунелі, на залізничному переїзді. Надзвичайні ситуації унаслідок аварій на транспорті з викиданням (загрозою викидання) небезпечних і шкідливих речовин: БНР, РР, НХР, пально-мастильних матеріалів. Головні причини виникнення надзвичайних ситуацій на транспорті та шляхи їх попередження. План ліквідації аварії на автотранспортних підприємствах, терміналах і складах.

Тема 8. Основи пожежної безпеки

Характерні причини виникнення пожеж. Пожежонебезпечні властивості речовин. Організаційні та технічні протипожежні заходи. Протипожежний інструктаж та навчання.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	J8AT бд 2025			
	усього	у тому числі		
лекції		практич.	с.р.	
Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек	8	2		6
Застосування ризик-орієнтованого підходу в управлінні безпекою	11	2	2	7
Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	12	2	2	8
Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу	12	2	2	8
Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС	16	2	6	8
Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС	9	2		7
Надзвичайні ситуації автотранспортної галузі	10	2		8
Засоби пожежогасіння	12	2	2	8
Усього годин	90	16	14	60

6. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Оцінка ризику небезпек середовища існування людини	2
2	Правила поведінки в умовах природних та техногенних небезпек. Вимушена евакуація людей із будинків і споруд	2
3	Загальні принципи надання першої долікарської допомоги постраждалим	2
4	Вплив факторів соціального середовища на людину	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
5	Прогнозування фізіологічної активності людини за допомогою біоритмів	2
6	Визначення рівня стресового навантаження	2
7	Первинні засоби пожежогасіння	2
Усього годин		14

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	денна
Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек	6
Застосування ризик-орієнтованого підходу в управлінні безпекою	7
Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	8
Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу	8
Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС	8
Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС	7
Надзвичайні ситуації автотранспортної галузі	8
Основи пожежної безпеки	8
Разом	60

10. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

11. Оцінювання результатів навчання

Результати навчання	Форми контролю результатів навчання
ПРН 8	опитування, виконання завдань на практичних заняттях, тестування

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	опитування	виконання завдань на практичних заняттях	тестування	
Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек	5		25	5
Застосування ризик-орієнтованого підходу в управлінні безпекою	5	5		10
Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	5	5		10
Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу	5	5		10
Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС	5	15		20
Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС	5			5
Надзвичайні ситуації автотранспортної галузі	5			5
Основи пожежної безпеки	5	5		10
Разом	40	35		25

Шкала та критерії оцінювання

опитування

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	опрацьовані завдання самостійної роботи, надані відповіді на усі запитання, вони є достатньо аргументованими
4	опрацьовані завдання самостійної роботи, надані відповіді на переважну більшість запитань
3	опрацьовані завдання самостійної роботи, надані відповіді на більшість запитань, але є неточність у судженнях
2...0	не виконано завдання з самостійної роботи, не надано відповіді на питання, або наявні значні неточності (<i>бали не нараховуються, необхідне повторне опрацювання теми</i>)

Шкала та критерії оцінювання
виконання завдань на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Завдання виконано повністю, всі вимоги і критерії враховані. Робота виконана без помилок, демонструє глибоке розуміння матеріалу та високу якість виконання. Завдання виконано самостійно, без помітних запозичень або необхідності в значній допомозі викладача.
4	Завдання виконано з незначними недоліками, більшість вимог дотримано. Робота містить мінімальні неточності або помилки, які не впливають на загальний результат. Робота виконана в основному самостійно, хоча могла потребувати незначної допомоги.
3	Основні вимоги завдання виконано, але є кілька значних недоліків. Робота містить помітні помилки або неточності, що впливають на загальний результат. Завдання частково виконано з допомогою викладача або з використанням додаткових ресурсів.
2...0	Лише деякі частини завдання виконано, більшість вимог ігнорується. Робота містить критичні помилки, які роблять результат майже непридатним. <i>(бали не нараховуються, необхідне повторне виконання завдання)</i>

Шкала та критерії оцінювання
тестування

Кількість балів	Критерії оцінювання
0 – 25	тест складається з 25 питань
1	вірна відповідь, знання теоретичного матеріалу
0	неправильна відповідь на запитання, недостатні знання теоретичного матеріалу

12 Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: пристрій мультимедійний (проектор) – 1 шт.; проекційний екран – 1 шт.

13 Політика навчальної дисципліни

- щодо термінів виконання та перескладання:

Здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати навчальні завдання у встановлені терміни, визначені графіком освітнього процесу та викладачем дисципліни. У разі поважних причин (хвороба, участь у заходах за підтримки університету, форс-мажор тощо) терміни виконання можуть бути індивідуально продовжені за погодженням із викладачем. Поточні завдання можуть бути повторно виконані / перескладені лише за умови попереднього отримання негативної або незадовільної оцінки, або невиконання завдання вчасно.

Перескладання підсумкового контролю здійснюється згідно з графіком, затвердженим деканатом, у строки, передбачені для ліквідації академічної заборгованості, не більше двох разів.

- - щодо академічної доброчесності:

Усі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватись принципів академічної доброчесності, визначених Кодексом академічної доброчесності ПДАУ. Недопустимими є плагіат, списування, фальсифікація, фабрикація результатів, використання сторонньої допомоги під час контрольних заходів. У разі виявлення порушення результат оцінювання анулюється, а студент зобов'язаний пройти повторне оцінювання у встановленому порядку.

- - щодо відвідування занять:

Відвідування занять є обов'язковим. Пропущені заняття підлягають відпрацюванню у строки, погоджені з викладачем. Невиконання цього обов'язку може вплинути на допуск до підсумкового контролю.

- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:

Результати навчання, набуті в неформальній або інформальній освіті (наприклад, онлайн-курси, стажування), можуть бути визнані університетом відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті». Для цього здобувач має подати підтверджувальні документи (сертифікати, протоколи, звіти тощо) та пройти оцінювання рівня засвоєння результатів навчання, якщо це необхідно.

- щодо оскарження результатів оцінювання:

Здобувач вищої освіти має право звернутися з апеляцією щодо результатів поточного або підсумкового оцінювання. Апеляція подається у письмовій формі на ім'я декана не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Розгляд здійснюється апеляційною комісією у триденний строк відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання ПДАУ. Рішення комісії є остаточним і не може призвести до зниження оцінки.

14 Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Стиценко Т.Є., Пронюк Г.В., Сердюк Н.М., Хондак І.І. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник . Харків: ХНУРЕ, 2018. 336 с.
2. Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності. Підручник. Київ: ЦУЛ, 2019. 448 с.
3. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-ХІІ від 24.02.94. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я № 2802-ХІІ від 19.11.92. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві” № 337 від 17.04.2019 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п#n12>

7. Наказ Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою № 15 від 26.01.2005.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями” № 368 від 24.03.04 р.
9. Норми радіаційної безпеки України
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0062282-97#Text>

Допоміжна

10. Кіт Л. Я. Основи рятування і збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані. Навчально-методичний посібник Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 132 с.
11. Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2017. 276с.

Інформаційні ресурси

1. Цивільний захист та безпека життєдіяльності. Сайт МОН України.
[URL:https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/civilnij-zahist-ta-bezpeka-zhittiyediyalnosti](https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/civilnij-zahist-ta-bezpeka-zhittiyediyalnosti) (дата звернення: 29.08.2025).
2. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.
[URL:https://mepr.gov.ua](https://mepr.gov.ua) (дата звернення: 29.08.2025).
3. Кодекс цивільного захисту України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 29.08.2025).
4. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: дата звернення: 29.08.2025).
5. Закон України «Про об’єкти підвищеної небезпеки»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text> (дата звернення: дата звернення: 29.08.2025).
6. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 29.08.2025).
7. Закон України «Про дорожній рух». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text> (дата звернення: 29.08.2025).